

Tíðargreinin: eitt íkast til føroyska orðaskiftið

Sosialurin hefur tíðargrein í blaðnum týsdag og hósdag. Hevur tú hug at gera títt íkast til føroyska kjakið í 2009? Send eina grein til post@sosialurin.fo - Kravið er, at greinin er á leið 6000 tekn og skrivað í essay stíli

**V. U. Hammershaimb var
ein másligur edilingur, ið
ikki ræddist broytingar!**

Í einum akademiskum umhøvri í Keypmannahavn 1846 varð ásurin, sum skuldi ber føroyska skrivtmálið, evnaður til av V. U. Hammershaimb væl hjálptur og umgyrdur av virkisfúsum romantiserandi líkasinnaðum málentusiastum úr Føroyum, Íslandi, Noregi og Danmark

Jón Sigurðssons forslag
Chr. Matras skriver i “Det færøske skriftsprog af 1846”, Scripta Islandica, 1951. “Det var således en bunden opgave, der blev stillet Hammershaimb, og i det store og hele blev det Jón Sigurðssons forslag, der blev fulgt.”

V. U. Hammershaimb (1819-1909) fór 13 ára gamal til Danmarkar at ganga í skúla. Tók studentsprógv í 1839 og teologisk embættisprógv 1847. Var heima í Føroyum og vitjaði (savnaði) í 1841 og 1847.

Ómanfyrir nevndi Íslendingur
Jón Sigurðsson (1811-1879)
var filologur ella málfrøðingur
og átta ár eldri enn V.U.
Hammershaimb.

Tað er vælskiljandi, at V. U. Hammershaimb valdi íslenska málstrukturin sum fyrimynd, tí Ísland hevur líka síðani miðöld-
ina havt eitt vældefinerað skrivt-
mál, hvørs grundstrukturuttan
stórvægis trupulleikar kundu
tillagast, soleiðis at føroyska
málið eisini fekk ein hóska
grundstruktur til sítt skrivtmál.
Tað at bæði Ísland og Føroyar
vóru at rokna sum smáar tjóð-
skapareindir, og at áttá ára
eldri íslendski vinnaðurin Jón
Sigurðsson var ein í fornmáli-
num studeraður snillingur,
hevur helst longu í romantiska
útiseta studentarumhvørvinum
kveikt dreymar um eitt í
málinum javnsett smátjóða
brøðralag.

Fullkomið skriftmál
Yvirordnaði teoretiski
fórleikin var til staðar í
Keypmannahavn í 1846, tá
ásurin, ið skuldi bera føroyska
skriftmálið, varð evnaður til,
men júst hvat skal upp á
henda ásin, eru tað nógvar
meiningar um tannn dag í



einfaldgera og rætta tað skriv-
aða meiri eftir móðurmálinum,
men broytingin vann ikki
frama. V. U. Hammershaimb
var ikki puristur, men konstrukt-
ivur realistur. Tað er kanska
vert at viðmerkja, at mest alt
tað skrivliga arbeiðið hjá V. U.
Hammershaimb varð greitt úr
hondum ta tíðina, hann búði í
Danmark.

Puristar ella pragmatikarar

Semja er ekki um hvussu
føroyska málið skal mennast
ella hvat fyr alfabet vit skulu
brúka. Hetta førir við sær, at vit
steðga upp og gerast eftirbátar á
fleiri økjum. Skert alfabet
(c,q,w,x,z mangla) og tí megna
vit ikki at stava til lond og
geografiskar eindir úti í heimi,
men hava gjørt okkara egnu
kráku terminulogi, sum ongin
skilir. Tað sama er um at henda
við okkara altjóða fakterminu-
logi. Smb. Ingrid Sondum er
skert alfabet eisini ein forðing.

tá vit skulu brúka orðabækur (Sosíalúrin nr. 61, síðu 17). Nøkur vilja politisera málið (puristarnir og tey yvir-nation-
alu) og ynskja at reinsa málið fyri øllum donskum árinum og menna tað eftir íslenskum leisti. Onnur (pragmatikararnir) ynskja at menna málið við stóði í verandi máli (móðurmálinum) soleiðis, at málið sum sam-skiftismiðil kemur til sín rætt og eisini er ílatið til at taka ímóti globaliseringini.

Málslig hvørvisjón
Tórður Jóansson, doktari í málfrøði, skrivur um málpolitikk (Málhornið Dimmalætting 11.08.06) m. a. “*Hugmyndin um eitt reint, fullkomið snið á máli er ein hvørvisjón ..*” “*.. men hugmyndin um eitt slíkt óverulígt, reint mál livir framvegis.*” “*.... føroyska orðatilfeingið er ónøgtandi í fleiri høpum; innan vísindi og heimspeki er ikki lætt at orða seg á*

hampuligum færoyiskum, og tørført er at flyta kenslubornan skaldskap – bundnan ella óbundnan – yvir í líknandi færoyskt mál.” Tórður endargreininna við: “Annars er at fegnast um, at Málstevnunevndin er farin til verka; og vónandi spyrst dyggari úrslit burturúr enn tað, sum framman undan er komið av skafti!”

P.S. Málstevnunevndin, ið Tórus Jóansson vísir til, barslaði við nevndarálitinum, Mál-mørk, 18. dec. 2007. Hetta er eitt puristiskt 117 A4 síðu álit uttan atlit til føroyska móðurmálið yvirhøvur og uttan nakra broyting ella nýhugsan, so har kom heldur einki av skafti. Sorry Tórður!

Puristiski leisturin hevur rent seg fastan og er í dag meiri ein forðing enn nakað annað. Tí er neyðugt við nýhugsan á málsliga økinum, sum Tórður Jóansson eisini eftirlýsir.



TÍÐARGREININ
Regin Eikhólm

